

Pronkssõduri ümarlaua koosoleku protokoll

Tallinn

05. detsember 2006 nr 5

Algus kell 16:00 ja lõpp kell 17.30

Koosoleku juhataja: Toomas Vitsut, Hardo Aasmäe

Protokollija: Anu Loide

Võtsid osa: Eesti Rindemeeste Ühendus ja Euroopa Sõjaveteranide Konföderatsioon, Merelaevastiku Veteranide Klubi, Eesti Laskurkorpuse Veteranide Tallinna Klubi, Endiste Õpilasvabadusvõitlejate Liit, Eesti Endiste Poliitvangide Loode Eesti Ühing, Öine Vahtkond, Eesti Endiste Alaealiste Fašismivangide Liit, Klenski Nimekiri, Eesti Ohvitseride Liit, Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühing, Ühiskondliku Leppe Sihtasutus, Tallinna Praostkond, Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik, Rahvaliit, Sotsiaaldemokraatlik erakond, Keskerakond, Põhiseaduskomisjon, Eesti Vasakpartei, Rahvaste Vähemuste Ühendus, Eestimaa Vene Muinsuskaitse Selts, Vene Kodanike Assotsiatsioon Eestis

Puudusid: Inimõiguste Teabekeskus, Eesti Veteranide organisatsioonide Liit, Soome Sõjaveteranide Eesti Ühendus, Afganistani Sõjaveteranide Liit, MTÜ Noorteühendus SIIN, Eesti Vabadusvõitlejate Liit, Muinsuskaitse Selts, Eesti Apostellik Administratuur, Mitte eestlaste Integratsiooni Sihtasutus, II MS Osavõtjate Tallinna Ühing, Konstitutsiooni erakond, Eestis Tegutsevate Vene Kaasmaalaste Ühenduste Liit,

Koosoleku juhataja tutvustas päevakorda.

1. Tagasisivaade eelmistele ümarlaudadele.
2. Organisatsioonide ettekanded ettepanekute kohta

Päevakorra arutelu.

1. Tagasisivaade eelmistele ümarlaudadele.

Toomas Vitsut : Eelmine kord lubasin teile saata täpsustavad küsimused teie seisukohtade, osas ja ma saatsin need teile ka laiali, millele sain teie käest ka vastused. Teeksin sellest lühikese kokkuvõtte. Aga peale selle räägiksin ka teistest olulistest asjadest, mis vahepeal on ajajooksul toimunud, mis on ajakirjandusest läbi jooksnud ja mille osas te peaksite minu käest infot saama.

Kui nende küsimuste juurde tulla siis ma saatsin teile kõigile üheksa küsimust. Nende küsimustele vastas 19 organisatsiooni. Kui arvestada seda, et tegelikult võtab meie ümarlauast osa 30 organisatsiooni ja kolm organisatsiooni on ainult üks kord osa võtnud, siis nendele küsimustele on vastanud kaks kolmandiku organisatsioonidest, kes siin ümarlauas osalevad. Nende küsimuste eesmärgiks oli täpsustada teie seisukohti ja loomulikult leida ka nende seast ühisosa. Küsimustele olid ette antud ka vastuse variandid, mis aitavad meil vastuseid üldistada. Kui vastatakse küsimusele väga pikalt, siis on sageli pooldavat või mittepooldavat seisukohta on väga raske lugeda.

Esimene küsimus, mille ma teile esitasin oli, kas peate vajalikuks ühiskonda lõhestavates küsimustes võimalikult laiapõhjalise kokkuleppe leidmist? Oli antud neli vastuse varianti, millest esimesed kaks olid sisuliselt pooldavad jah kindlasti, üldiselt pean, sellel seisukohal oli 15 organisatsiooni, mitte alati vastas 2 organisatsiooni ja üldse ei pidanud vajalikuks 1 organisatsiooni.

Teine küsimus puudutas Tõnismäe mälestusmärki. Kas Tõnismäel paikneva mälestusmärgiga seotud küsimuste arutamine ümarlauas on Eesti ühiskonnale vajalik ning aitab leevendada pingeid? Ka siin vastas 15 organisatsiooni, et kas peab väga vajalikuks või siis pigem vajalikuks. Jällegi kolm organisatsiooni esindasid teise poole seisukohta.

Kolmas küsimus: Kas Tõnismäel paikneva mälestusmärgi teisaldamine mõjutab riigi mainet avalikkuse silmis? 15 organisatsiooni vastab, et mõjutab palju või mõjutab veidi, pigem ei mõjuta vastas kaks ja et üldse ei mõjuta vastas üks organisatsioon.

Neljas küsimus, kas probleemi lahendamisel peab arvestama rahvusvahelise arvamusega? Siin jagunesid need vastuse variandid rohkem laiali. Tingimata peab arvestama vastas kuus organisatsiooni, pigem peab arvestama vastas samuti kuus organisatsiooni, pigem ei pea arvestama kolm organisatsiooni ja üldse ei pea arvestama kolm organisatsiooni.

Viies küsimus oli, kas te toetate mälestusmärkide juures sellise korra kehtestamist, mis aitaks seal vältida kultuuriliselt ebasobivat tegevust? Siin oli üksmeel vastanute seas päris suur. Toetan kindlasti kaksteist organisatsiooni ja toetan mõõndustega neli organisatsiooni see tähendab, et kuusteist organisatsiooni asus seisukohale, et selliste ausammaste juures võib esineda sellist tegevust, mis on ebasobiv. Ainult üks organisatsioon vastas ei pea vajalikuks mälestusmärkide juures sellise korra kehtestamist, mis aitaks seal vältida kultuuriliselt ebasobivat tegevust.

Järgmine küsimus oli, kas sõjas langenuid peaks olema õigus mälestada? See oli küsimus kus oli üksmeel kõige suurem, siin ei vastanud mitte keegi, et ei pea vajalikuks või mitte alati ei pea vajalikuks. Siin vastati, et kas peetakse vajalikuks või üldjuhul peetakse vajalikuks. Järgmine küsimus, kas igas omavalitsuses võiks olla koht, kus langenuid mälestada? Ka siin ei öelnud keegi, et sellist kohta üldse pole vaja küll aga jagunesid vastused järgmiselt, et peab olema vastas neli organisatsiooni, üldjuhul vastas üheksa organisatsiooni ja mitte tingimata vastas viis organisatsiooni.

Kaheksas küsimus, kas Tõnismäel paikneva mälestuspaiga tähendus peaks olema laiem, nii et seal saaks mälestada kõiki sõjas langenuid? 19 organisatsiooni, vastused jagunesid vastuste variantide vahel väga võrdselt. Ma ei tea, kas sellest küsimusest ajendatuna või tuli see initsiatiiv sõltumatult. Minu poole pöörduti kirjaga, kus oli 17 allkirja ja kus tehti ettepanek Tõnismäe monumendi tähendust laiendada. Ma ise sellel kirjal praegusel momendil pikemalt ei peatuks, aga annaks kirja autoritele sõna, peale seda kui ma olen lõpetanud.

Osa organisatsioone ei pidanud vajalikuks minu poolt saadetud küsimustele vastata või siis pidas vajalikus teha oma pöördumise, selle kohta missugune peaks olema Tõnismäe monumendi staatus.

Üheksas ja ühtlasi ka viimane minu esitatud küsimus: kas te toetate parlamendi esindajate ja ümarlaua ühist arutelu keelatud rajatise seaduse ja sõjahaudade seaduse eelnõu üle? Vastused jagunesid järgmiselt: toetas üheksa organisatsiooni, üldiselt toetas viis organisatsiooni ja üldse ei toetanud ka viis organisatsiooni.

Pidasin vajalikuks pöörduda paralleelselt selle küsimusega ka Riigikogu poole. Tegin ettepaneku arutada koos ümarlauast osavõtjatega neid küsimusi, mis puudutavad keelatud rajatise seadust ja sõjahaudade seadust. Pöördusin kahe komisjoni poole Põhiseaduskomisjoni ja Õiguskomisjon ja mõlemad komisjonid vastasid mulle, et nemad siiski ei pea vajalikuks nende seaduste tutvustamist ja arutamist ümarlauast osavõtjatega. Lisaks 17 allkirjaga kirjale ja lisaks minu pöördumisele Riigikogu poole tehti veel üks avaldus, mille ma tahaksin ka ära märkida ja millest rääkimiseks annan pärast sõna Hr Haavistule. See avaldus puudutab Eesti Sõjaveteranide esinduse osavõtu Pariisis toimunud II maailmasõja veteranide konverentsil. Annaksin kõigepealt sõna Vasakparteile Hr Toomsalule.

2.Organisatsioonide ettekanded ettepanekute kohta

Ettekanne Hr Tiit Toomsalult Lisa 1
Ettekanne Hr Ilmar Haavistult Lisa 2
Ettekanne Pr Evelyn Seppalt Lisa 3

Toomas Vitsut: Tallinna Linnavalitsuse tellimisel on tehtud üks avaliku arvamise uurimus, see pole veel lõplikult valmis saanud, kuid ma sain kätte vastuse ühele küsimusele ja see küsimus oli esitatud järgnevalt, mida tuleks teie arvates teha Tõnismäel asuva pronksõduri monumendiga? Sellele vastas 1020 inimest Tallinnast. Vastused sellele jagunesid järgmiselt - peaks jääma Tõnismäele muutmatul kujul, vastas 7% , peaks jääma Tõnismäele ümber kujutatuna kõiki II maailmasõjas langenuid mälestavaks memoriaaliks, vastas 22%, tuleks Tõnismäelt sobivamasse kohta ära viia, vastas 31 %, mingi muu variant, vastas 6%, ei oska öelda või ei ole oma seisukohta on 15% vastanutest. Üldistades seda tulemust, võib väita et sisuliselt jagunevad vastajad kolmeks. Ühed, kes pooldavad selle monumendi jätmist muutmata kujul, ühed kes pooldavad seda, et selle monumendi tähendust tuleks muuta ja kolmas grupp, kes ütleb, et monument tuleks viia sobivamasse kohta. Kusjuures need protsendid on 27 muutmata kujul, 22 tuleks tähendust muuta ja 31 tuleb ära viia, proportsionaalselt jagunevad peaaegu kolmandik, kolmandik ja kolmandik. Mis näitab, et selles küsimuses ei ole meil väga selgelt välja kujunenud ei ühe ega ka teise ega kolmanda suuna pooldajaid.

Nii nagu meil on siin saaliski kolm gruppi inimesi, kes pooldavad kolme erinevat varianti. Kuidas me liigume edasi, et täita ümarlaua eesmärki? Kuidas me leiame selles küsimuses võimalikult laia kokkuleppe?

Tallinna Praostkond: Kaks küsimust on kindlad, millega me tegeleme. Üks on siis sõjahauad, seda küsimust tuleks lahendada vastavalt konventsioonile. Teine on seoses monumendiga. Kiriku sees on siis nõnda, et teda nähakse, kui nõukogude aja riituse paika ja nõukogude aeg on meil muidugi möödas. Keerulisem on nendest variantidest kui talle anda uus tähendus. Seega mujale viia või sobivama paiga leidmine võibolla kergem variant, kui selle ümberkujundamine.

Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik: Meie seisukoht oli deklareeritud juba esimesel ümarlaul ja praeguseni pole midagi muutunud: on juba tehtud see kompromiss, praegu on seal kirjutatud, et see mälestusmärk on II maailmasõjas langenutele. See on mälestusmärk nendele, kes võitlesid fašismi vastu.

Eesti Endiste Poliitvangide Loode Eesti Ühing: Mulle tundub, et see jutt on nii umbmäärane. Kas seal on sõjas langenute hauad või ei ole?

Mina arvan, et seal ei ole sõjas langenute hauad. Ja nüüd, sellest teha mingisugune II maailmasõjas langenute mälestusmärk on häbiväärne. Ükskõik kummalt poolt, kas punaarmee või siis Saksa sõjaväe poolt. Natuke võiks eetilisel asjale läheneda, et tookord pandi nõukogude ajal see postament sinna püsti, on juba iseasi, aga sõdureid, kes on langenud sõjas, tuleks mälestada normaalselt, kui sõjas langenud sõdureid. Ükskõik, kus nad ka ei langeks..

Toomas Vitsut: Need ajaloolised faktid, mis meil on kanti juba meile ette ja rohkem fakte meil ei ole, on vaid kuulujutud, millele me ei saa toetuda.

Sotsiaaldemokraatlik erakond: Mul oleks üks konkreetne ettepanek, et me oleme siin 4 kuud juba tööd teinud, käinud koos, oleme kuulunud ära ekspertide arvamused, kuulunud ära meie kõigi arvamused ja ma olen siin kohal nõus hr Vitsutiga, et oleks aega juba edasi liikuda ja formuleerida ära mingi ühine positsioon. Minu ettepanek oleks siis järgmine, et ümarlaua juhatajad hr Aasmäe ja hr Vitsut võiksid välja pakkuda võimaliku ettepaneku teksti, mida saaksime oma ühendustes arutada ja järgmine kord juba öelda välja seisukohad ja teha parandusettepanekuid.

Klenski Nimekiri: Ettepanek on siis järgmine, et ümarlaud arutaks seda 17. algkirjaga avaldust ja et ümarlaud liituks selle ühisdokumendiga. Kui nad liituks selle dokumendiga, siis võibolla tekib võimalus moodustada komisjonid. Siin on otsus juba olemas võtame selle otsuse vastu ja las Linnavalitsus ja Linnavolikogu töötavad selle dokumendi kallal.

Klenski Nimekiri arvab, et sellega meie osalemine ümarlauas võib lõppeda.. Miks ümarlauad toimuvad nii suurte vahedega? Miks ei tulnud vastu meie reglementide küsimustele, mitte ainult meie omadele. Tõlkimist pole siamaani, inimesed ei saa ümarlauast osaliselt aru. Me tahame puht inimlikult suhtuda mälestussambasse aga teie ei suhtu puhtinimlikult osalejatesse. Meie meelest on siin poliitilise kapitali küsimus. Kas see venitamine ei ole seotud lähenevate valimistega? Teeme selle asjale lõpu ära.

Keskerakond: Ma ei saa nüüd aru, miks peaks võtma aluseks just selle kus oli 17. allkirja aga mitte kellegi teise dokumendid. Nii, et ärgem seda nimetagem alusdokumendiks, seda otsustavad teised mitte meie, siin laua taga istujad. Meil kõigil on omad ettepanekud seega peaks kõikide ettepanekuid arvestama.

Õine Vahtkond: Tuleks korraks tagasi selle 17 allkirjaga dokumendi juurde. Hr Toomsalu väljendas meie arvamust, aga tahaksin täpsustada mõnda nüansi selle dokumendi juures. Me kõik tahame, et Eestis oleks stabiilsus ja me kõik tahaksime, et meie stabiilsus õitseks ka tulevikus ja see on võimalik ainult siis, kui meil on olemas tolerantsus teine-teise vastu. Käesoleval ajal tolerantsus seisneks selles, et vahekordades riikliku tähtsusega küsimuses riigiga oleks arvestatud ka kodanike ja kodaniku isikuarvamusega. Isegi sellisel juhul, kui tuleks muuta põhiseadust. Me leiame, et situatsioon on läinud väga kaugele. Seaduse vastuvõtul, selle mälestussamba üle viimisel, võivad seista ees väga suured raskused. Meie ettepanek oleks siis järgmine: mitte enam arutada siin vastasseisu olukorras neid probleeme. Rahu ja stabiilsus on kõige olulisem, et kõigi jaoks oleks heaks väljapääsuks. Kui hr Vitsut võtaks selle dokumendi ja esitaks selle Linnavolikogule kutsuks sinna ka nende organisatsioonide esindajad, kes osalesid selle dokumendi allkirjastamisel ja paneks memoriaali rajamise küsimuse arutelule volikogus. Kutsuks linnavolikogu selle poolt hääletama. Hääletada seda, et anda selle mälestusmärgile memoriaali staatus.

Eesti Rindemeeste Ühendus ja Euroopa Sõjaveteranide Konföderatsioon: Tõnismäe edaspidine saatus oleneb just teist, kes 17 allkirja andis. Ainus kompromissi võimalus on see, et 22. septembril ja 9. mail ei peeta seal mingeid koosolemi.

Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühing: Ma sooviksin et see viimane sõnavõtt on stenografeeritud ja et sellest saab koostöökoda aluseks võttes selle väljasaatmise taotluseks.

Eesti Vasakpartei: Ma küsiksin kas me tahame olla eurooplased? Kui tahame olla eurooplased siis me peame andma ka ajaloo tagusele hinnangut.

Keskerakond: Me pole vastu teie ettepanekule, vaid me panime välja ühe tingimuse, et nende juures ei peetaks mingeid koosolekuid. See teie Euroopa päeva juures pole kirjas, kuidas et neid tähistada kas pidustustega või mingi leinaseisakuga?

Eesti Vasakpartei: Ütlen seda veelkord, meie ettepanek on anda Tallinna Linnavolikogule memoriaali kujundamisel ka statuudi kehtestamine. Statuut sellisel moel, et milliseid avalike üritusi võib seal pidada ja millised on seal eraisikutele käitumiseeskirjad. Nende statuutidega võetakse ära võimalus provokatsioonideks ja võetakse ära ühe või teise ajaloolise integratsiooni kandjate solvamine küll ühelt poolt, küll teisel poolt äärelt. Seetõttu pole see koht pidude jaoks, vaid koht ajaloolise sündmuse, fašismi üle saavutatud võidu tähistamiseks.

Klenski Nimekiri: Tundub, et see ümarlaud korraldati mõttetult, sest küsitluse järgi nõudis monumendi teisaldamist kolmandik. Meil oli ka ettepanek, et Linnavalitsus korraldaks ühe ürituse, mis on pühendatud sellele Euroopa Päevale, siis oleks see küsimus ka lahendatud.

Vene Kodanike Assotsiatsioon Eestis: Jätame kõik kõrvale isiklikud ambitsioonid ja mõtleme meie järeltulijatele. Mõtleme riigile, milles me elame ja võtame vastu mõistliku otsuse.

H. Aasmäe: Vaadates seda ettepanekut, siis see on toonud sellesse väitlusse uue mõõtmee. Järgmiseks korraks olen sunnitud selle ettepaneku mastaapsuse üle pikemalt mõtlema. See ei ole niisama lihtne, sest seal ümberringi pole ühtegi hoonet, mida võiks maha võtta. Ja et see asi on ühiskonda siiski pannud mõtlema. Vaatasin huvipärast seda avaliku arvamuse uuringut mida Toomas teile tutvustas, siis 53 % inimestest on veendunud, et sellisel moel nagu ta seal seisab ei saa ta enam olla, kuna see aeg on juba läbi. Nii siis püüamegi järgmiseks korraks teha mingid ettepanekud.

T. Vitsut: Kokkuvõttes täna tehti mitmeid ettepanekuid. Siin oli ettepanek vältida vastastikke süüdistusi ja vältida sõnapruuki fašistidest või okupantidest, ettepanek tööriühm moodustamisest, ettepanek presidendi osalemisest selles protsessis ja ettepanek alustada ühise positsiooni teksti moodustamist. Aga siin kõlas ka otseseid ähvardusi. Nende ähvarduste suhtes võin öelda ähvardajatele, et kui te soovite mingi asja ebaõnnestumist, siis ähvardage.

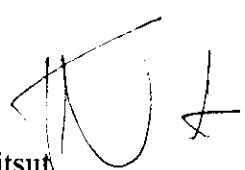
Ühiste positsioonidele jõudmine kiiresti ei lähe, seega me vajame selleks aega.

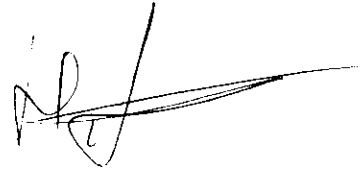
Tuleks tagasi selle uurimuse juurde. Meil on välja kujunenud väga selgelt kolm positsiooni, et neid lähendada ühiskonna, tuleks meil siin kõigil tööd teha. Seda nii siin allinnas kui ka üleval Toompeal, aga ma arvan, et päris hea ettepanek oli ka see, et sellesse protsessi võiks kaasata ka presidenti. President on oma seisukohti ka varemgi avaldanud, aga ma näen, et tema roll sellest vastasseisust välja toomises võiks olla suurem. Seepärast, lähtudes teie ettepanekutest pöördun presidendi poole kui Linnavolikogu esimees ja teen talle ettepaneku, et ta võiks selles küsimuses ühiskonnas anda oma seisukoha ja osaleks aktiivselt selle protsessis.

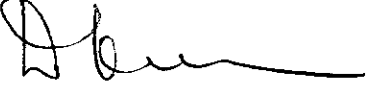
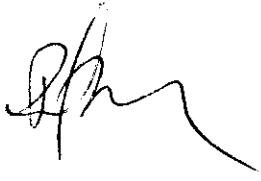
See, missugused seisukohad me ümarlauas aluseks, võtame on ka keeruline küsimus, aga kindlasti ei hakka me jõuga midagi läbi hääletama.

Otsustati:

Järgmine ümarlaua koosolek toimub 23. jaanuaril kell 16.00 Tallinna Linnavolikogu III korruse saalis.

Toomas Vitsut
Koosoleku juhataja

Hardo Aasmäe
Koosoleku juhataja

1. Eesti Rindemeeste Ühendus ja Euroopa Sõjaveteranide Konföderatsioon ✓
2. Merelaevastiku Veteranide Klubi ✓
3. Eesti Laskurkorpuse Veteranide Tallinna Klubi ✓
4. Endiste Õpilasvabadusvõitlejate Liit
5. Eesti Endiste Poliitvangide Loode Eesti Ühing
6. Öine Vahtkond ✓
7. Eesti Endiste Alaealiste Fašismivangide Liit ✓
8. Klenski Nimekiri
9. Eesti Ohvitseride Liit
10. Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühing
11. Ühiskondliku Leppe Sihtasutus

12. Tallinna Praostkond

13. Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik ✓

14. Rahvaliit ✓

15. Sotsiaaldemokraatlik erakond

16. Keskerakond ✓

17. Põhiseaduskomisjon ✓

18. Eesti Vasakpartei

19. Rahvaste Vähemuste Ühendus

20. Eestimaa Vene Muinsuskaitse Selts ✓

21. Vene Kodanike Assotsiatsioon Eestis